

Klicu naših vrlih delegatov, ki jih je čula skoro vsa država, se imamo zahvaliti, da nam je zasvetil zopet žarek upanja — zlasti odkar se je v poslednjem času nekoliko razjasnilo prej za naš gmotni položaj tako temno politično slovensko obzorje — in to naj bi bilo kaznjivo?!

Izraževalci našega mišljenja naj bodo disciplinirani? Ne in ne!

Naša parola bodi: Kdor kaznuje te, kaznuje naj tudi nas! Njih misli so naše misli, njih dejanja so naša dejanja!

Vršili so le svojo dolžnost, dobro poznavajoč naše težnje.

Vsi za enega, eden za vse! To bodi naše vzvišeno geslo v tem slučaju.

Zato izrekamo delegatom IV. dež. učit. skupščine, izrečno in imenoma pa svojemu zastopniku, nadučitelju F. Gregoraču, za njih možati nastop, dostojen zrelih mož, v svrhu izboljšanja obupnega gmotnega stanja popolno priznanje in brezpogojno zaupnico.

Predsedništvo slov. učit. društ. kočevskega okraja.

(To zaupnico je podpisalo 32 učiteljev, oziroma učiteljic.)

IV.

Učiteljsko društvo radovljiškega okraja o priliki svojega zborovanja v Lescah dne 12. oktobra 1905. glede na škandalozno nizke plače in vedno naraščajoče delo popolnoma odobrava odločni taktni korak delegatov in delegatinj ob priliki IV. deželne učiteljske skupščine s pripomnjo, da so delegati zastopali popolnoma interese svojih volilcev.

V.

Učiteljsko litijskega okraja popolnoma odobrava korak, ki sta ga storila izvoljena delegata tega okraja, namreč gg. nadučitelja Bernard Andoljšek iz Litije in Josip Zajec iz Velikega Gabra, pri letošnji IV. deželni učiteljski skupščini. Delegata sta storila le ono, kar sta imela naročeno od svojih volilcev. Ako hoče c. kr. deželni šolski svet koga disciplinirati, naj disciplinira vse učiteljsko litijskega okraja. Mislimo pa, da je dovolj hudo discipliniranje že sama naša škandalozna plačal

VI.

I. Učiteljsko novomeškega okraja, zbrano dne 12. oktobra t. l. na izrednem občnem zboru v Rudolfovem, se popolnoma strinja z odločnim nastopom gg. delegatov pri IV. deželni učiteljski skupščini ter jim izreka presrčno zahvalo, da so se tako neustrašeno zavzeli za najbolj pereče vprašanje učiteljskega stanu — za naš gmotni položaj.

II. Učiteljsko odločno protestira proti disciplinarnemu preganjanju, oziroma kaznovanju gg. delegatov, ker se z njihovim postopanjem strinja ogromna večina kranjskega učiteljstva.

VII.

Učiteljsko krškega okraja je zborovalo dne 12. t. m. v Kostanjevici in dne 15. t. m. v Mokronogu. Sklenilo je to-le:

Podpisano učiteljsko krškega šolskega okraja s tem izrečno izjavlja, da se popolnoma strinja z odločnim postopanjem delegatov 4. deželne učiteljske skupščine

v Ljubljani dne 4. septembra l. 1905 ter izreka vsem, posebno pa svojim izvoljenim delegatom gospodični Ani Schmidingerjevi, g. Aleksandru Lunačku in g. Franu Rantu svoje popolno zaupanje in priznanje.

Nasprotno pa resno obžaluje postopanje veleslavnih šol. oblasti, da te prete legitimnim zastopnikom kranjskega učiteljstva z disciplinarnimi preiskavami zato, ker so na pravem mestu povzdignili svoj glas v izboljšanje bednemu učiteljskemu stanju.

To zaupnico je podpisalo dvainpetdeset navzočih članov učiteljstva krškega okraja. Vsi drugi navzoči so podali pismene izjave, da se popolnoma strinjajo z zaupnico, oziroma s postopanjem delegacije.

VIII.

Učiteljsko postojnskega okraja, zbrano na izrednem občnem zboru v Postojni dne 15. vinotoka 1905, izreka svojim delegatom gg. Dragotinu Česniku, Antonu Skali in Janku Rudolfu svojo iskreno zahvalo in priznanje za pogumni in možati, pri vsem tem pa popolnoma taktni nastop pri IV. deželni učiteljski skupščini s pripombo, da pri sedanjih žalostnih gmotnih razmerah niso mogli bolje zastopati koristi svojih volilcev.

IX.

Dne 12. oktobra t. l. je zborovalo učiteljsko društvo logaškega okraja na Rakeku. Mnogobrojno obiskan izredni občni zbor je sprejel z velikim navdušenjem in enoglasno sledečo izjavo:

»Učiteljsko logaškega okraja popolnoma odobrava korak, ki sta ga storila izvoljena delegata tega okraja, gospoda nadučitelj Benedek in Šest, pri 4. deželni učiteljski konferenci. Delegata sta izvršila le to, kar so jima naročili volilci. Ako hoče c. kr. deželni šolski svet koga disciplinirati, naj disciplinira vse učiteljsko logaškega okraja. Naša škandalozna plača je pa itak dosti kruto naše discipliniranje«.

Vse gospodične učiteljice in gospodje učitelji, ki se zborovanja niso mogli udeležiti, so poslali odboru pismeno izjavo, da se z možatim in taktnim nastopom gospodov delegatov strinjajo popolnoma.

Pri zborovanju sprejeli sta (se še tile resoluciji: 1.) Merodajni krogi naj skrbijo, da se učiteljsvu čim prej izboljšajo plače tako, kakor velewa § 55. drž. šol. postave, ter da bodo enake plačam državnih uradnikov XI., X. in IX. plačilnega razreda. 2.) Učiteljsko želi, da bi šolske oblasti vprihodnje postopale z učiteljsvom bolj humano, kakor dosedaj; te naj bodo zagovornice učiteljstva in ne vedno strogi sodniki za vsak najmanjši prestop.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz litijskega okraja. Na dan 12. t. m. je sklical odbor litijskega okrajn. učitelj. društva svoj izredni občni zbor v Šmartno pri Litiji. Vabilu se je odzvalo skoro vse učiteljsvo tega okraja, le nujno in zaradi slabega vremena zadržani, preoddaljeni tovariši in tovarišice so poslali pismene izjave, da se popolnoma strinjajo z vsem, kar sklene izredni občni zbor glede neutemeljene disciplinarne preiskave proti izvoljenima delegatoma za dežel. učitelj. skupščino, tovarišema Andoljšku Bernardu iz

Litije in Zajcu Jos. iz Vel. Gabra. Gospoda delegata sta dobila na tem zborovanju pač najstijajnejši dokaz, da uživata splošno, vsestransko in odkritosrčno zaupanje svojih volilcev in volilk. C. kr. dež. šol. svet kakor tudi naši prijatelji in neprijatelji pa lahko izpredvidijo iz teh izrednih učiteljskih zborovanj, kakor tudi iz nastopa voljenih delegatov pri letošnji deželni učiteljski skupščini, da se je učiteljstvo strnilo v mogočno falango pod geslom: **Vsi za enega, eden za vse!** Prešli so oni blaženi časi, ko je učiteljstvo padalo v prah pred prvimi okostenelimi birokratom »plave krvi«. Mi vstajamo in vas je strahl!

Med splošnim navdušenjem in enoglasno se je sprejela izjava, ki jo prijavljamo na drugem mestu.

Pri razgovoru o tem koraku c. kr. deželnega šolskega sveta je padla marsikatera krepka beseda, češ c. kr. deželni šolski svet naj naprej samega sebe disciplinira, ko tepta tako samovoljno razne ministrske naredbe, ker je sklical šele po preteku 14 let deželno učiteljsko skupščino, čeravno predpisuje zakon, da mora biti vsakih 6 let.

Ravnatoko se je obsojala odsotnost tistih, ki bi jim bila dolžnost, da bi se udeležili te deželne učiteljske skupščine. Taktno to ni bilo!

O sramotnem nastopu naših c. kr. okraj. šol. nadzornikov pri deželni učiteljski skupščini se je le omenjalo, da taki nadzorniki pač ne morejo zahtevati od učiteljstva, da bi le-ti stremili za tem, da vzgoje iz svojih učencev značaje, ko vendar kranjsko učiteljstvo ve, kako je ravno hrepenel ta ali oni sedanjih c. kr. okraj. šol. nadzornikov še kakor aktivni učitelj po izboljšanju svojega gmotnega stanja s tem, da je opravljal le dobro plačane postranske posle, in pada še dandanes igra tu ali tam kak »dar« precej dobro vlogo.

K sklepu se je še razvil nekak splošen načrt za prihodnje naše postopanje in delovanje, ako se tudi v sedanjem zasedanju deželnega zbora ne doseže primerna ureditev naših beraških plač.

Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je imelo svoje zadnje zborovanje dne 4. oktobra v Kranju. Gotovo je, da je bila prva točka dnevnega reda ona privlačna sila, ki je združila toliko število učiteljev in učiteljic kakor že dolgo časa ne.

1. Deželna učiteljska skupščina. Takoj po običajnem pozdravu je prevzel predsedstvo odbornik gospod Fran Rojina, nakar je poročal društveni predsednik kot bivši delegat, g. Fran Luznar, o IV. deželni učiteljski skupščini. Povedal je podrobno, kako so se vršile priprave k tej skupščini in obrazložil, kaj je dovedlo delegate in delegatinje, da so kot en mož storili odločen sklep, ki je že znan daleč izven naše kronovine. Po poročilu se je vnela daljša debata, ki je bila mestoma jako zanimiva. Dogovorilo se je tudi, kako naj postopa učiteljstvo v bodoče, če bi se morda izljubilo zapovedujočim faktorjem tirati do ekstremnosti tako »izboljšanje« učiteljskih plač, ki ga žele menda nekateri vitezi žalostnega spomina. Izjavo, ki jo je predlagal tovariš g. V. Rus, in ki je bila enoglasno sprejeta, smo priobčili že zadnjič.

2. »Zavezini« listi. *) »Zaveza« se je obrnila svoječasno do vseh učiteljskih društev, naj bi imela ta v svojih okrajih po nalašč za to določenih nadzorovalcih natančen pregled, koliko naročnikov imajo »Zavezini« listi v posameznih okrajih. Tačasni poročevalec g. V. Rus je podal detajliran pregled, iz katerega posnemljemo naslednje: »Zaveza« ima v svoji oskrbi štiri liste. Vseh šol v kranjskem okraju je 54: 40 javnih, 3 zasebne (poučujejo mm. uršulinke v Škofji Loki) 4 ekskurendne in 5 šol za silo (poučuje 6 župnikov in 1 organist). V tem okraju je nastavljenih 44 učiteljev in 30 učiteljic. »Popotnik« ima 38 naročnikov: 3 učitelje, 3 učiteljice in 30 šol. Na »Učiteljskega Tovariša« je naročenih 33 naročnikov: 27 učiteljev in 6 učiteljic. »Zvonček« dobiva 38 naročnikov: 4 učitelji in 33 šol. K tem številom je še prišteti okrajno učiteljsko knjižnico za okraj Kranj, ki ima vse te liste in učiteljsko društvo za kranjski šolski

okraj, ki je naročeno, izvzemši »Zvončka«, na oba prvoimenovana lista. Kakor do drugih upraviteljev »Zvezinih« listov se je obrnil poročevalec za podatke tudi do goriške Gaborčkovske tiskarne, ki tiska »Knjižnico za mladino«, od katere pa ni dobil točnega odgovora. Iz pisma je posneti, da je na »Knjižnico za mladino« naročenih 10 javnih šol s s štirinajstimi naročili, kar pa je gotovo pomota, ker je poročevalcu znanih mnogo šol, ki so že nekaj let naročene nanjo, katerih pa v odposlanem pismu ni bilo zaznamovanih. Glede »Knjižnice za mladino« torej tudi ne more dati jasnega pregleda. — Na noben list ni naročenih 5 javnih, nobena zasebna, razen ene nobena ekskurendna in nobena šola za silo. Istotako ni naročenih na noben list 17 učiteljev in 21 učiteljic. Z ozirom na učiteljsko gmotno stanje ni mogoče zahtevati, da bi bil vsak učitelj ali učiteljica naročena na te liste, a treba bo vsekakor, podrezati vsaj pri učiteljicah in pri neoženjenih učiteljih. Da ni 10 javnih šol naročenih niti na »Popotnika« niti na »Zvončka«, pa se mora grajati najostreje. Okrajni šolski sveti naj store tu svojo dolžnost! Znana strupena agitacija klerikalnih listov, ki se jih pri nas žalibog vse boji, je dognala glede naročnikov »Učit. Tovariša« svoj popolen uspeh — nobena šola ni naročena nanj. Kar se tiče zadnje imenovanega lista, naj skrbi vsako okrajno učiteljsko društvo po svojih odbornikih, da pridejo vse novosti in važnosti, ki se tičejo učiteljskega vprašanja, v ta list. Le na ta način bo ta izvrstno urejvani naš stanovski list pravo in verno zrcalo našega življenja in delovanja. Od rojstva sem pa prinaša primeroma prav lep dobiček vsako leto svoji materi »Zavezi« nje najmlajši sin »Zvonček«. In to novoletno darilo more biti še lepše! Treba je pridobiti vsaki učiteljici in vsakemu učitelju vsako leto vsaj po enega naročnika v posameznih imovitejših rodovinah. Slična agitacija pa bi imela tudi odločno vzgojno moč. Učenci, ki dobivajo na svoje ime ta list, dobe od čitave nehotе veselje, s tem pa imajo veselje do svoje dece tudi njih roditelji. Letnih 5 K za marsikatero starše ni mnogo, saj izdajo tekom leta za nepotrebne, mnogokrat mladini celo kvarne igrače dosti več. Torej!?

3. Račun o Žumrovem spomeniku. K sklepu poda predsednik natančen račun o Žumrovem spomeniku ter obljubi, da priobči tekom prihodnjih dni imena darovalcev v »Gorenjcu« in v »Učit. Tovarišu«.

Ljubljansko učiteljsko društvo je imelo 11. oktobra t. l. zvečer v hotelu Lloyd svoj izredni občni zbor, ki se ga je udeležilo nepričakovano mnogo društvenikov in društvenih prijateljev. Predsednik J. Dimnik pozdravi navzoče z željo, da bi tudi navzoči člani postali kmalo društveni člani, in otvori zborovanje.

Prva točka dnevnega reda je bilo poročilo o IV. deželni učiteljski skupščini. Ker je bil poročevalec Fr. Črnagoj zaradi bolezni zadržan, je prečital predsednik vposlano poročilo, v katerem pojasnjuje poročevalec kot delegat postopanje delegacije pri dež. skupščini in našteva nagibe, ki so vodili delegate k znanemu koraku. Poročilo se vzame z vsestranskim odobravanjem na znanje. Na željo predsednika povzame besedo delegat L. Jelenc in pojasni v dolgem, navduševalnem in z navdušenjem sprejetem govoru zgodovino IV. dež. učit. skupščine od njenega početka do znanega konca. Ko je končal, se ni hotel poleči vihar ploskanja in navdušenega odobravanja, kar je delegatom ljubljanskega učiteljstva dokaz, da so ravnali prav in drugače ravnati niso mogli in smeli. Tajnik K. Wider prečita nato od društvenega odbora sklenjeno zaupnico delegatom, ki je bila enoglasno sprejeta. (Zaupnico je že prinesel »Učiteljski Tovariš« v zadnji številki.)

O drugi točki dnevnega reda: »Deželni zbor in učiteljske plače« poroča na kratko tajnik K. Wider v imenu društvenega odbora. »Dež. slov. učit. društvo« vloži v kratkem na dež. zbor prošnjo za povišanje plač vsemu kranjskemu učiteljstvu. Ker pa so v Ljubljani draginjske razmere neznosne, in trpi ljubljansko učiteljstvo posebno zaradi neznansko visokih stanarin, je sklenil društveni odbor, prositi potom ljubljanskih dež. poslancev dež. zbor za zvišanje že obstoječih stanarinskih doklad. Občni zbor je pri-

*) Želeti bi bilo, da poda tako natančno poročilo vsako društvo. Uredn.

trdil temu sklepu in je po daljši debati, ki so se je udeležili društveniki: Dimnik, Furlan, Gärtner, Jelenc, Kecelj, Levec, Likar, Likozar, Pretnar, Režek, Smrdelj, Škulj — sklenil, da izvoli odbor deputacijo treh članov, ki osebno naprosi oba dež. poslanca mesta Ljubljane, da se v dež. zboru zavzameta za zvišanje stanarine ljubljanskega učiteljstva, ne da bi se uložila posebna prošnja v ta namen. — Ker se nihče več ne oglasi k besedi, zahvali predsednik navzoče na udeležbi in zaključi imenitno uspeli občni zbor. Društveniki pa so se med govori in petjem zabavali še dalje, veseleč se edinosti, ki vlada med večino ljubljanskega učiteljstva.

Književnost in umetnost.

„Slava Prešernu!“ V »Domovini« čitamo: Čudno se nam zdi, da se naši krajni šolski sveti tako malo zmenijo za to knjižico. Pa imamo vendar na Štajerskem krajne šolske svete, res so slovenski, pa se ne zganijo, tudi če se slovensko mladino muči v slovenskih šolah z življenjepisi Schillerja, Goetheja, Uhlanda i. t. d. — o Prešernu pa se ne izpregovori beseda! Kje smo še!

Pregledni izpisek iz navodila h kartografičnim osnovam. Sestavil prof. Josip Kožuh. Založila »Zvezna trgovina« v Celju. Cena 20 h, po pošti 23 h.

Janežič-Bartel: Nemško-slovenski slovar. Četrta izdaja. (Deutsch-slovenisches Handwörterbuch von A. Janežič. Vierte Auflage, bearbeitet von A. Bartel.) Tiskarna družbe sv. Mohorja v Celovcu je ravnokar dovršila in izdala četrto izdajo nemško-slovenskega slovarja, po kateri so zadnja leta že jako povpraševali. G. prof. A. Bartel v Ljubljani je to izdajo predelal, pomnožil in popravil na podlagi Pleteršnikovega slovarja in Levčevega pravopisa. V ostalem se nova izdaja naslanja na prejšnjo. Pomagali so g. pisatelju gg. prof. M. Pleteršnik, L. Pintar in g. A. Mikuš. Dasi je obseg knjige za 4 pole, to je 64 strani, večji kakor oni tretje izdaje (sedaj obsega 57 pol, t. j. 912 strani), je ostala cena neizpremenjena, namreč: 6 kron za broširan in 7 kron 20 vin. za vezan iztisk. (Poština za posamezne pošiljke 30 vin. več.)

Družba sv. Mohorja. Naša družba sv. Mohorja je ostala letos nekako na isti visočini kakor lani. Šteje namreč vkup 83.572 udov, 1026 manj kakor lani, dočim smo bili lani napredovali za 8540 udov. Razmerje udov po posameznih škofijah, oziroma krajih nam kaže ta-le pregled:

1. Goriška nadškofija	9436 (— 157)	udov
2. Krška škofija	6438 (— 33)	»
3. Lavantinska škofija	25982 (— 1277)	»
4. Ljubljanska škofija	33318 (+ 535)	»
5. Tržaško koperska škofija	4356 (— 259)	»
6. Sekovska škofija	513 (— 44)	»
7. Soboteljska škofija	244 (— 67)	»
8. Zagrebška nadškofija	468 (— 15)	»
9. Senjska in druge dalmat. škofije	291 (+ 89)	»
10. Poreška škofija	131 (+ 18)	»
11. Djakovska škofija	86 (+ 4)	»
12. Bosniške škofije	204 (+ 11)	»
13. Videmska nadškofija	230 (— 8)	»
14. Razni kraji	402 (— 125)	»
15. Amerikanci	1518 (+ 245)	»
16. Afrika in Azija	255 (+ 57)	»
Skupaj	83572 (— 1026)	udov.

Številka v družbenih »zlatih bukvalah«, v katere se vpisujejo novo vstopivši udje, je napredovala od 252.040 do 259.984, torej je vpisanih 7944 novih udov.

501.432 Mohorjevih knjig bode letos romalo med Slovence! Če dodamo to število onemu prejšnjih let, pridemo do števila 10.309.060 knjig, reci: deset milijonov tristoindeset tisoč ter šestdeset knjig, katere je družba samo kot letna darila svojim udom razdelila od svojega obstanka sem. Pri tem pa niso všteta mnoga poznejša naročila, ponatisi itd.

Dne 10. oktobra smo začeli razpošiljati letošnje družbene knjige in prizadevali se bomo, da častiti udje dobijo knjige najprej kot mogoče. Odpravili bomo zaboje s knjigami po tej le vrsti:

Škofije: 1. ljubljanska; 2. goriška; 3. krška; 4. tržaška; 5. lavantinska; 6. razni kraji; 7. Amerika in Afrika.

Cenjene gospode poverjenike, katerim se knjige pošiljajo, nujno prosimo, naj takoj, ko dobijo »avisos«, pošljejo po nje na pošto ali železniško postajo, da ne bode sitnih reklamacij, ki povzročujejo samo zamudo in nepotrebne stroške. Poštne stroške morajo čast. poverjenikom povrniti posamezni udje.

One gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čimprej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Odbor.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Županstvo v Begunjah na Gorenjskem 40 K; g. Edmund Kavčič, trgovec v Ljubljani, 20 K. Živel!

Kolekta poštne znamk. Iz laškega okraja kolekta št. 79 in 80; iz voloskega okraja kolekta št. 127 in 128. Iz ptujske okolice kolekta št. 91. Živel!

Letnina za l. 1905. G. Andrej Rapč, nadučitelj, in gđ. Ana Petrovčič, učiteljica v Smledniku.

Učiteljske vesti. Absolvirani učiteljski kandidat Ivan Žagar je imenovan provizoričnim učiteljem v Mengšu. Provizorična učiteljica v Mirni Marija Kastelic je imenovana v isti lastnosti v Cerkljah pri Krškem. Na zasilni šoli na Vrhu pri Logatcu je imenovan učiteljem župni upravitelj Ivan Miklavčič. — Za ljudsko šolo v Čepcljah je imenovana gđ. Marija Režek kot pomožna učiteljica, dozdej supletinja v Spodnjem Logatcu.

Osebnosti iz brežiškega okraja. Kot supletinje so nameščene gospodične: Štefanija Cimperšek v Sevnici, Marija Matko v Rajhenburgu, Emilja Knapič in Štefanija Scheligo na Vidmu ter Irma Tanšek v Brežicah. Provizorični učitelj v Artičah je postal absolvirani učiteljski kandidat gospod J. Voglar iz Leskovca namesto definitivne učiteljice gospodične Olge Kline, ki se je službi odpovedala.

Priznanja in zaupnice, ki jih priobčuje naš list, so tako jasen in odločen govor kranjskega učiteljstva, da jih ne more nihče preslišati. Izraz so samostojnega mišljenja in neomajne stanovske zavednosti. Tako učiteljstvo izvojuje lahko vsak boj, naj mu ga usilijo od katerekoli strani. Kjer ni strahu, tamkaj vlada odločnost in pogum. — Ni nobene sile, ki bi mogla zamašiti učiteljstvu usta. Govorilo in delalo bo toliko časa, dokler ne pride do svojih pravic! S prvim odločnim korakom delegacije kranjskega učiteljstva niso še izčrpana vsa sredstva, da pride delavec do poštenega plačila. Tako zavedno učiteljstvo stori lahko še kaj drugega, tudi kaj takega, da bodo njegovi neprijatelji še bolj odpirali oči in zamažali iskali paragrafov, da bi disciplinirali celokupno kranjsko učiteljstvo! — Vsak previden človek, ako ima šolstvom in učiteljstvom kaj posla, bi si moral prizadevati, da pomaga stremljenju učiteljstva do zmage; jako nesmiselno pa ravna tisti, kdor se postavlja v boj za kruh na učiteljstvu nasprotno stran. Sovraštvo zbuja sovraštvo! In ljudje, ki nas sovražijo, nas ne bodo vodili in še manj pometali z nami. To je tako resnično, kakor amen v očenašu. Povedali smo že, da so se na tako učiteljstvu nasprotno stališče postavili pri IV. deželni učiteljski skupščini gospodje nadzorniki, ki so vsi — razen dveh — vzrasli med učiteljstvom. A to še ni dovolj! Dohajajo nam poročila, da se tudi sedaj ob sklepanju zaupnic vtikavajo nekateri v svobodno voljo učiteljstva.